

S.Ə.FƏTƏLİYEVƏ

müəllim

e-mail: sarafataliyeva60@gmail.com

[:https://orcid.org/0000-0003-4300-2690](https://orcid.org/0000-0003-4300-2690)

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)

10.62021/0026-0028.2025.3.421

ALİ MƏKTƏBLƏRİN AŞAĞI TƏDRİS İLLƏRİNDƏ ALMAN DİLİNDƏ OXU VƏ YAZI BACARIQLARININ FORMALAŞDIRILMASI YOLLARI

Xülasə. Məqalədə ali məktəb kontekstində aşağı tədris illərində alman dilində oxu və yazı bacarıqlarının formalaşdırılması mexanizmindən bəhs edilir.

Burada sözügedən bacarıqlarla bağlı təhlillər aparılır, bəzi məqamlara aydınlıq gətirilir. Eyni zamanda oxu və yazının həm qarşılıqlı, həm də digər bacarıqlara integrasiyasının vacib olduğu qeyd edilir.

Bundan əlavə, oxu və yazının inkişaf etdirilməsində lüğətin rolu ön plana çəkilir, söz ehtiyatının artırılmasının vacibliyi nəzərdən keçirilir.

Eyni zamanda sözlərin çoxmənalılığının diqqət mərkəzində saxlanması, mənalarının fərqləndirilməsi məsələlərinin vacibliyi haqqında tövsiyələr verilir.

Açar sözlər: oxu, yazı, integrasiya, məna, kontekst

Məlumdur ki, oxu və yazı bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi müasir metodikanın qarşısında duran ən vacib məsələlərdəndir.

Buraya aşağıdakılar daxildir:

- dekodlaşdırma
- lüğət
- səlislilik
- anlama

Bu komponentlər hər biri birlikdə işlək mexanizm nümayiş etdirirlər.

Onu da qeyd edək ki, səmərəli oxu və yazı təlimatları eksplisit və sistemativ şəkildə bu bacarıqlara dair komponentləri dəstəkləməkdədir. Bu zaman onların mükəmməl şəkildə formalaşdırılması üçün interaksivaya və eyni zamanda integrasiyaya ehtiyac duyulur [4, s.110].

Lakin burada bir məqama diqqət etmək lazımdır ki, bu da bacarıqların bütün komponentlərinin mənimsənilməsi məsələsidir.

Bunlar da öz növbəsində dilöyrənənlərin ehtiyaclarına görə dəyişiklik nümayiş etdirirlər. Burada təhsilverənlərin öhdələrinə mühüm vəzifələr düşür. Belə ki, onlar sözlərlə bağlı lüğət fondunu daim zənginləşdirməlidirlər [3, s. 14].

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi bu zaman lüğətin yeri danılmaz olaraq qalır.

Onu da vurğulayaq ki, effektiv təlimatların müəllifləri sözlərin çoxmənalılığını diqqət mərkəzində saxlamağı tövsiyə edirlər [5].

Bu zaman aşağıdakı məsələlər:

- mənaların fərqli müxtəlifliyi;
- söz formalarının fərqləndirilməsi;
- onların rəngarəngliyi müəyyən edilməlidir.

Bu eyni zamanda söz və ifadələrin kontekst daxilində geniş istifadəsinə də imkanlar açır.

Görünən odur ki, lüğəvi biliklər söz mənalərini bilib bilməməkdə sadə dixotomiya deyildir. Onlar oxu və yazı təcrübəsi ilə çoxaldılır, təkmilləşdirilir.

Məsələn, götürək oxu ilə bağlı məsələləri. Burada təhsilverənlər bu bacarığı daha geniş məzmunlarda sınağa can atırlar.

Buraya aşağıdakılar daxildir:

- təhlillər;
- şərhlər;
- nəticələr;
- spesifik öyrənmə məqsədləri.

Dilöyrənlər adətən akademik fənlərə dair mövzuları və xüsusi materialları başa düşmək üçün lüğətin üzərində fikirlərini cəmləşdirirlər. Bu nəzərdə tutulan lüğət, yəni söz və ifadələr danışq dilimizin bir parçası deyildir. Bunlar daha çox söz və ifadələrin eksplisit öyrədilməsinə integrasiyanı nəzərdə saxlayır.

Bu zaman aşağıdakı fəaliyyətlərin reallaşdırılması vacib sayılır:

- sinif müzakirələrində iştirak;
- yazılı təcrübə tapşırıqların yerinə yetirilməsi;
- oxu materiallarını anlamayı həyata keçirmək;
- intensiv və ekstensiv oxu materiallarını fərqləndirmək;
- səsli, səssiz oxunu fərqləndirmək;
- analitik, səliss oxu meyarlarını müəyyənləşdirmək və s.

Əlbəttə, oxu zamanı da müvafiq mərhələlərin reallaşdırılması vacib sayılır ki, onları təqdim edirik.

- oxudan əvvəl;
- oxu prosesi;
- oxudan sonrakı mərhələ.

Bu mərhələlərin hər biri özündə müəyyən spesifik ardıcılığı ehtiva edirlər.

Burada xüsusi vurğulanmalı detallardan biri də budur ki, müxtəlif oxu materiallarına səhv strategiya tətbiq edərək, sözügedən bacarığa dair tədris prosesini həyata keçirdikdə neqativ nəticələr əldə edilə bilər.

Bundan əlavə, intensiv və ekstensiv oxu tələb edilən meyarlarla gerçəkləşdirilməlidir. Bu xüsusilə, intensiv oxuya aiddir.

Beləliklə, bu bacarıqların integrasiyası elə tənzimlənməlidir ki, istənilən situasiyalarda uğurlu kommunikasiyaya nail olmaq, oxu və yazını anlamaq mümkün olsun [4, s.20].

Bununla bərabər, təhsilverənlər dilöyrənlərin mövcud biliklərindən çıxış edərək, onların dil və yaşam tərzləri arasındakı akademik dili daha dərinlən anlamaq, dəstəkləmək üçün körpü yaradır.

Burada şifahi nitqin, ümumilikdə, kommunikativ kompetensiyanın təkmilləşdirilməsi məsələsi vacib sayılır.

Bu münasibətlə, metodist F.Kərimov qeyd edir ki, şifahi müzakirələr zamanı dilin aspektlərinin və ya oxu, yazı, monoloji və dialoji nitqin bir-biri ilə əlaqələndirilməsi, onların vəhdəti danışq bacarıq və vərdişlərinin də normal inkişafını təmin edir, dilin müxtəlif sahələrinin bir-birinə zəruriliyi öz əksini tapır. Bu əlaqə nəticəsində qazanılmış bilik və bacarıqların praktik yararlılığı nümayiş olunur.

Nəticədə həmin əlaqə zamanı bacarıq və vərdişlər təkmilləşdirilməklə yanaşı, onun davamlılığı, yadda qalması işi də xeyli yaxşılaşır.

Xarici dildə öyrənilmiş materialın başqa fənnin tədrisi zamanı yararlılığını görən təhsil alanlarda bu fənni öyrənmək meyli daha da güclənir [2, s. 47].

Oxunun səmərəliliyinin artırılması üçün spesifik prinsiplər mövcuddur ki, onları aşağıda təqdim edirik:

- eksplisit təlimatlar fonunda spesifik çətinliklərin öhdəsindən gəlmək;
- daha çox eksplisit, intensiv təlimatlar, təcrübə üçün daha çox imkanlar yaratmaq;
- yeni bacarıqların əldə olunmasında və integrasiyasının təmin olunmasında maksimum dəstək;

- dilöyrənənlərin motivasiya profillərinə müraciət etmək;
- öyrənmə zamanı uyğun fədbək verilməsi.

Buradan aydın olur ki, bu bacarığın da tədrisi və integrasiyası məqsədyönlü şəkildə reallaşdırılmalıdır.

Qeyd edək ki, səmərəli yazı təlimatlarının uğurla həyata keçirilməsi və təcrübədə sınaqdan çıxarılması üçün aşağıdakı məsələləri nəzərə almaq məqsədəuyğun hesab edilir:

- planlaşdırma, xülasələşdirmə, redaktə ilə bağlı təlimatların həyata keçirilməsi;
- dilöyrənənlərə oxuduqları parçaları yazıda xülasələşdirməyi tapşırmaq;
- yazılı tapşırığın növünə və məqsədinə uyğun spesifik və aydın hədəflərin müəyyən edilməsi;

- yazı üzərində iş apararkən kompüterə (word processing) üstünlük verilməsi;
- sadə cümlənin mürəkkəb cümləyə transferinin təklif edilməsi.

Buraya adətən real həyatı situasiyalara əsaslanan yazılı tapşırıq və çalışmaların aplikasiyası daxildir [3, s.18].

İnsanlar müxtəlif məqsədlərlə yazırlar.

Buraya aşağıdakılar daxildir:

- hadisə və ya ideyanın yazılı təsviri,
- öyrənmə,
- kommunikasiya,
- əyləncə,
- özünü ifadə etmə,
- əks etdirmə və s.

Bugünkü dünyamızda peşəkarlıq dedikdə həm ənənəvi, həm də elektronik savadlılığı özündə ehtiva edən yazılar əsas götürülür.

Eksplisit olaraq, əsaslı yazı bacarıqlarına sahib olmaq vacib məsələdir. Bu prosesi elə reallaşdırmaq lazımdır ki, bütün bu qeyd edilənlər avtomatlaşa bilsin.

Onu da vurğulayaq ki, peşəkar yazarlar üçün bir çox məsələlər avtomatik hesab edilir.

Yazının bir çox aspektləri, məsələn, qərarvermədə planlaşdırma zamanı müəyyən məsələləri diqqətdə saxlamaq lazımdır ki, buraya cümlə konstruksiyası ilə bağlı qərarlar da daxildir. Lakin tam avtomatlaşmaya nail olmaqda çətinliklər də qaçılmaz olur.

Yuxarıda qeyd etdiklərimizin öyrədilməsinin səlis, mütəhərrik, effektiv olması üçün onların təcrübədən keçirilməsinə ciddi ehtiyac vardır.

Hər şeydən əvvəl, bacarıqların integrativ sistemini yaratmaq lazımdır. Bu zaman oxu və yazı arasındakı əlaqələri əsas götürən yanaşmalardan istifadə etməkdə fayda vardır.

Beləliklə, oxu və yazı oxşar bilik və koqnitiv proseslərdən asılıdır. Bu cür münasibətləri eksplisit etmək dilöyrənənlərin bacarıqlarının inkişafına, dildən istifadəsinə kömək edir.

Eyni zamanda mətn formaları ilə iş və mənanı anlamaları intensivləşir.

Məsələn, hərfi təlimatlar yazı və nitq səsləri arasındakı fərqləri dərinləşdirir, söz tanıma oxucunun anlamasını sürətləndirir.

Ümumiyyətlə, onu da xüsusilə vurğulamaq lazımdır ki, burada hər iki bacarıqların təkmilləşdirilməsində çalışmalar kompleksinin tərtibinin rolu mütləqdir.

Bu münasibətlə, Y.Ş.Kərimov yazır ki, çalışmaların sistemlə, ardıcıl şəkildə yerinə yetirilməsi, kifayət qədər təkrarlanması son dərəcə vacib faktordur. Belə ki, müəllif mövzu üzrə biliklər tam möhkəmlənənədək çalışmanın aparılmasını məqsədəuyğun hesab edir. Eyni za-

manda tədqiqatçı onu da əlavə edir ki, çalışmaların həddən artıq asan, həmçinin çətin olması-na, böyük vaxt, gərgin əmək tələb etməsinə yol verilməməlidir [1, s. 133].

Qeyd edək ki, konkret mənaya malik olmayan, mücərrəd sözlərin mənalarının izahı kontekst vasitəsi ilə, yəni cümlə daxilində təqdimatı ilə həyata keçirilə bilər. Bununla adətən sözün kontekstual mənası, yəni müəyyən kontekst daxilində olan mənası mənimsənilir. Burada təhsilverənlər cümlə seçiminə diqqətlə yanaşmalı, yeni sözün kontekstdəki mənasının ikinci dərəcəli mənaları deyil, məhz əsas mənalarının təqdim edilməsindən əmin olmalıdır.

Xüsusilə, bu qeyd edilənlər çoxmənalı sözlərə aid edilməlidir.

Tələbələrle mətn üzərində işləyərkən, çox vaxt yeni sözlərin mənalarının lüğətdəki izah-larını təqdim etməklə, açar sözlərin mənalarını onlara çatdırmaq və həmin sözlərin tələbələr tərəfindən mənimsənilməsinə təmin etmək mümkündür.

Yazı üçün təqdim edilmiş mətn materiallarının adekvat qavranılması məqsədi ilə müə-lim dilöyrənənləri onlara tanış olmayan leksik vahidlərin mənalarının semantik kontekst və qrammatik strukturlar vasitəsilə dərk edilməsinə istiqamətləndirməlidir.

Yazı bacarığının tədrisində yeni sözlərin dilöyrənənlər tərəfindən başa düşülməsi və mə-nimsənilməsi məsələsini araşdırarkən burada tərcümənin rolu və yerini, onun əhəmiyyətini xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Bu zaman tələbələrə tanış olmayan sözlərin mənalarına aydın-lıq gətirilməsinin cəld və eyni zamanda ən sadə yolu lüğət vasitəsilə tələbələrin ana dilində olan ekvivalentlərinin tapılmasıdır.

Dillərin tədrisində tərcümə probleminə daha yaradıcılıqla yanaşan mütəxəssislər tərcü-mənin əhəmiyyətinin danılmazlığını vurğulayırlar. Tərcümədən yerində və zamanında istifadə etməyi və yersiz istifadə hallarının qarşısının alınmasını tövsiyə edirlər.

Tədrisin aşağı mərhələsində ayrı-ayrı sözlərin, adətən mətnə olan açar sözlərin mənala-rının ikidilli lüğət vasitəsilə tapılması məqsəduyğun hesab edilə bilər.

Orta və yuxarı mərhələdə tərcüməyə bəzi hallarda müraciət edilməli, sözlərin mənaları əsasən kontekstdən çıxış edilərək tapılmalıdır.

Tədqiqatçı alimlər qeyd edirlər ki, ana dilində ekvivalentləri olmayan hər hansı yeni anla-yışları bildirən sözlərin məhz kontekstdə mənimsədilməsi mümkündür. Bəziləri produktiv məq-sədlərlə, yəni yaradıcı nitq prosesində istifadə edilməli olan sözlər xüsusi şəkildə göstərilməlidir.

Yazının tədrisi zamanı istifadə edilən tapşırıq və çalışmaların əhəmiyyəti və keyfiyyəti yazı prosesinin səmərəliliyinə təsir göstərən ən vacib amillərdir. Yazının tədrisi prosesini planlaşdırarkən, yerinə yetiriləcək tapşırıq və çalışmaların növlərinə, onların ardıcılığına xü-susi diqqət yetirilməlidir.

Təhsilalanlara alman dilində yazı vərdişlərinin tələb edilən səviyyədə aşılması məqsə-dilə aparılan iş məqsədyönlü, sistemli, planlı tədris edilməlidir. Belə ki, təqdim edilmiş mətn və yaxud digər mətn materiallarının növündən asılı olmayaraq üç əsas mərhələni özündə ehti-va etməlidir:

- yazıdan əvvəlki fəaliyyət növləri;
- yazı prosesində yerinə yetirilən çalışma və tapşırıqlar;
- yazıdan sonra yerinə yetirilən tapşırıqlar.

Birinci mərhələdə yerinə yetirilən çalışma və tapşırıqlar tələbələrle mətnin əsas ideyası, onun hansı janrda yazıldığı haqqında düşündürərək, onları mətnin adekvat şəkildə qavramağa hazırlaşdırmaq vəzifəsini yerinə yetirir.

Bu mərhələdə aşağıdakılar reallaşdırıla bilər:

- mətnin başlığına əsaslanaraq, məzmunla bağlı fərziyyələr söyləmək,
- mətnin məzmununa bilavasitə aid olan əsas cümlələri pərakəndə şəkildə təqdim edə-rək, onların düzgün ardıcılığını təmin etmək;
- mətnin məzmununa dair, əsas hadisələri və məlumatı əhatə edən suallar vermək;
- dilöyrənənlərə mövzu ilə bilavasitə bağlı münasibət, fikir və rəylərini söyləmək təklif edilə bilər.

Hazırlıq mərhələsindəki tapşırıqlara aşağıdakılar aid edilə bilər:

- açar sözlərin təqdimatı və onlardan istifadə, mövzu ilə bağlı fərziyyələrin bildirilməsi;
- mətnə müzakirəyə səbəb olan mövzu ilə əlaqədar bir neçə mübahisəli fikir və rəylərin nəzərə çatdırılması;

- əsaslı mövqelərin bildirilməsi təklifi.

Vurğulamaq lazımdır ki, hazırlıq mərhələsindəki mətni adekvat şəkildə qavramağa kömək edən tapşırıqlar həm də onlarda motivasiya, həvəs yaratmalı, onların ümumi prosesdə fəallığını təmin etməlidir. Bu zaman təhsilalanlara təqdim edilən çalışma və tapşırıqlar rəngarəng, onların bilik, zəka səviyyələri ilə uyğunluq təşkil etməlidir.

İkinci mərhələdəki mətnlə tanışlıq zamanı yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan çalışma və tapşırıqların icra edilməsi qarşıya qoyulur.

Yazı prosesində yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulan tapşırıqlar tələbələrin diqqətini alman dilində mətnin xüsusiyyətlərinə yönəldir. Bu mərhələdəki tapşırıqlar tələbələr üçün xüsusi əhəmiyyətə malik olub, onlarda alman dilində yazı qabiliyyətinin keyfiyyətə yüksək səviyyədə formalaşdırılması məqsədinə xidmət edir.

Burada aşağıdakı tapşırıq və çalışmaların yerinə yetirilməsi tövsiyə edilir:

- Mətn hansı növə aiddir?

- hekayə,
- roman,
- nəgıl,
- qəzet,
- jurnal.

- Mətnin potensial oxucu kütləsi kimdir?

- kiçik məktəblilər,
- xarici dil müəllimləri,
- siyasətçilər,
- iqtisadiyyatçılar,
- yeniyetmə gənclər,
- ümumilikdə oxucu kütləsi.

- Mətnə irəli sürülən məqsəd hansıdır?

- oxuculara məlumatları çatdırmaq,
- inandırmaq,
- motivləşdirmək,
- sevinc bəxş etmək.

Digər tapşırıqları nəzərdən keçirək.

- mətnə informativ yükü daşıyan parçanı göstərin.
- mətnin ayrı-ayrı parçalarındakı əsas ideyanı ikinci dərəcəli məlumatlardan ayırmağa çalışın.

- mətndəki əsas mənə daşıyan cümlələri tapın.

- müəllif və potensial oxucu arasındakı münasibətlər haqqında yazın.

Formal və ya qeyri-formallığı müəyyənləşdirin.

- mətndəki spesifik funksiyaları qeyd edin.

- mətndəki sitatlar və onların müəllifləri haqqında yazın.

- mətnə olan bu və ya digər mövzu ilə əlaqədar söz və söz birləşmələri tapın.

- mövzuya bilavasitə aidiyyəti olmayan cümlələri mətndən çıxarın.

- mətnə olan zərfləri yazın.

- cümlələri düzgün şəkildə düzərək yeni cümlələr qurmağı tapşırın.

- təhsilalanlara mətni oxuyan zaman hansı strategiyalardan istifadə etdikləri barədə düşünməyi söyləyin.

– naməlum sözlərlə qarşılaşdıqda onların mənalərini anlama və yazılı strategiyalar haqqında qeydlər edin.

Mətnlə tanışlıqdan sonra aşağıdakı tapşırıqların yerinə yetirilməsi tövsiyə edilir:

– verilən söz və ifadələrdən istifadə edərək mətnə məzmun fikirləşin.

Bu zaman leksik xətlərin baş verəcəyi mövqe izlənilməlidir.

– alman dilində yazının tədrisində tövsiyə edilən fəaliyyət növləri haqqında bəhs edərkən, bu zaman cütlüklərdə və qruplarda iş formalarının həqiqi ünsiyyət prosesində tələbələrin iştirakının təmin edilməsində xüsusi rolunu vurğulamaq yerinə düşərdi.

– təhsilənlərə bir neçə, bəzən biri-birindən fərqli fikir və ideyalar təqdim etməklə həmin ideyaların qrup yoldaşları ilə müzakirə edilməsini yazılı şəkildə göstərməlidirlər.

– məndəki söz və söz birləşmələrindən istifadə edərək mövzu ilə bağlı düşüncələrini yazılı şəkildə qeyd edin.

Xarici dildə yazının kommunikativ yönümlülüyündən bəhs edərkən, burada bəzi məsələlərin xüsusi əhəmiyyət daşıdığına şahidi oluruq.

– məndəki söz və ifadələrdən istifadə edərək personaj və ya digərlərinin rolunu təsvir etmək, qoyulan problemlə bağlı münasibətlərini yazılı şəkildə bildirmək tövsiyə edilir.

Bunlar kommunikativ yönümlü yazı vərdişlərinin interaktiv, integrativ şəkildə inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutur.

– dilöyrənlərə çoxlu mövzu verilərək onlardan biri haqqında yazmaq təklif edilə bilər.

Adıgedən fəaliyyət növlərinin hamısının bir vaxtda reallaşdırılması mütləq hesab edilmir.

Səmərəli nəticələrin əldə edilməsi üçün əsas şərt yazı prosesinin mərhələli, sistemli şəkildə təşkilidir.

Beləliklə, həm oxu, həm də yazının tədrisi planlı şəkildə həyata keçirilməlidir.

İşin elmi nəticəsi. Bacarıq əsaslı dil tədrisinin istifadəsi fonunda təhsilənlər və onların təklif etdikləri oxu və yazı ilə bağlı materiallar, kommunikativ fəaliyyətlərin xüsusiyyətləri və seçimi, səmərəliliyi mühüm əhəmiyyətə malikdir. Burada ən çox səmərəlilik nümayiş etdirən yollardan biri dilöyrənləri düzgün şəkildə istiqamətləndirmək, alman dilində məqsədyönlü şəkildə təcrübə fəaliyyətlərə və mənalı, motivasiyaedici söhbətlərə sövq etməkdir.

İşin elmi yeniliyi. Sözügedən məqalədə indiyə qədər araşdırılan məsələlər təhlil edilir, alman dilinin tədrisi ilə bağlı elmi müddəalar tutuşdurulur, əldə edilən nəticələr xülasə şəklində təqdim edilir.

İşin tətbiqi əhəmiyyəti. Araşdırılan mövzu ali məktəblərdə alman dilinin tədrisində bacarıq əsaslı təlim metodunun istifadəsi və təkmilləşdirilməsi baxımından faydalılıq kəsb edir.

Ədəbiyyat

Azərbaycan dilində

1. Kərimov, Y. Ş. Təlim metodları / Y.Ş.Kərimov. – Bakı: RS Poliqraf MMC, – 2009. – 279 s.
2. Kərimov, F. Şifahi nitqin inkişafı yolları / F.Kərimov. – Bakı: BSU nəşriyyatı, – 2002, – 139 s.

İngilis dilində

3. National Research Council of the National Academies. Developing Reading and Writing. – Washington, D.C.: The National Academies Press, – 2012. – 346 p.

Alman dilində

4. Anderson, J. Kognitive Psychologie. Eine Einführung / J.Anderson. – Heidelberg: Francke, – 1989, – 118 s.

İnternet resursu

5. <https://.wikipedia.org>

S.A.Fataliyeva

**The Ways of Forming Reading and Writing Skills in Junior Courses
in German Language at High Schools**
Summary

The article deals with the forming mechanisms of reading and writing skills at high school context in junior courses in German language.

Here is provided analyzing processes related to the called skills, equally, are clarified some details. Also mentioned the integration of called skills with each other and to other skills.

Besides, the role of dictionary is put forward as the main point in order to improve reading and writing skills.

At the same time, here is looked through the expanding of word stock and its importance in this context, the polysemy, the differentiation of their meanings are taken into account.

Keywords: *reading, writing, integration, meaning, context*

С.А.Фаталиева

**Пути формирования навыков чтения и письма на немецком языке
на младших учебных годах высших учебных заведений**
Резюме

В статье рассматриваются механизмы формирования навыков чтения и письма на немецком языке на младших учебных годах в контексте высшего образования.

Здесь анализируются вопросы, связанные с указанными навыками, разъясняются некоторые моменты. Также подчёркивается важность интеграции чтения и письма как между собой, так и с другими навыками.

Кроме того, рассматривается роль словарного запаса в развитии чтения и письма, подчёркивается важность увеличения лексического запаса. Также даются рекомендации относительно необходимости уделять внимание многозначности слов, сохранению смысла в центре внимания и различению значений.

Ключевые слова: *чтение, письмо, интеграция, значение, контекст*

Rəyçi: fil.f.d. N.M.Əliyeva

Redaksiyaya daxil olub: 05.06.2025